

3^η Θεατρική
Καλοκαιρινή
Κατασκήνωση
Σπέτσες 2004

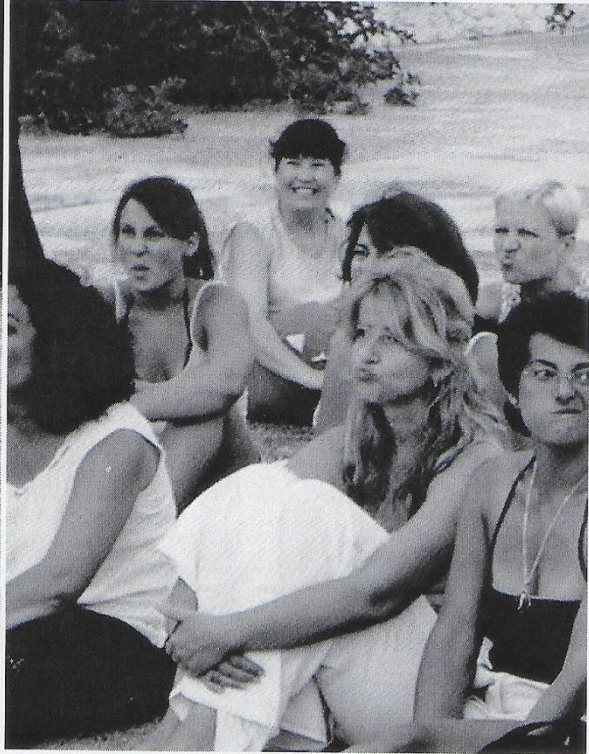
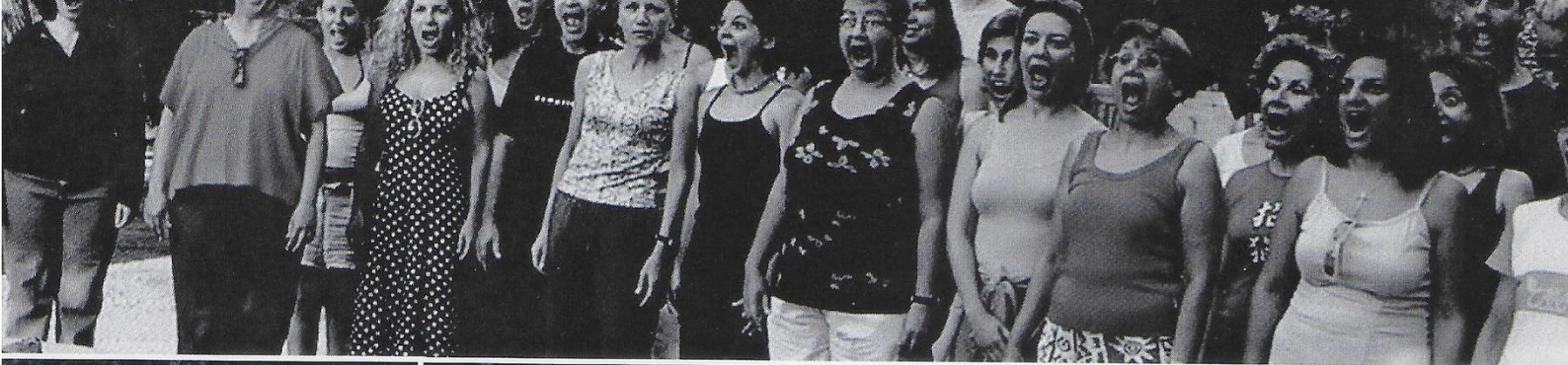
δρόμοι του κωμικού

ένωση εκπαιδευτικών
ΔΙΚΤΥΟ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μέλος του International Drama/Theatre Education Association

Commedia dell' Arte: παράδοση και καινοτομία

Mario Gallo ηθοποιό, σκηνοθέτη θεάτρου και συγγραφέα

Σημειώσεις από το Εργαστήριο
κατέγραψε η **Ειρήνη Μιχαηλίδου**

Στο εργαστήριο αυτό έγινε μια προσπάθεια να προσεγγίσει η ομάδα το είδος αυτό θεάτρου ως μορφή αλλά όχι ως περιεχόμενο. Είναι η ιταλική σάτιρα του Μεσαίωνα. Η μάσκα λειτουργεί ως μέσο να πει κανείς μια κρυμμένη αλήθεια.

Θεωρητικά και ιστορικά στοιχεία

Παλιά η Commedia ήταν πολύ χυδαία. Στον 16^ο – 18^ο αι. το θέαμα ήταν σχεδιασμένο στη βάση μιας οικογένειας, που αποτελεί τη βάση της κοινωνίας.

Η μάσκα ήταν σαν τη μάσκα που φοράει κανείς στην καθημερινή του ζωή και μπορεί να κρύψει την αλήθεια ή να πει μια κρυμμένη αλήθεια (όπως έκαναν οι ηθοποιοί) με κωμικό τρόπο.

Εκείνη την εποχή λίγοι άνθρωποι ήξεραν γράμματα. Οι ηθοποιοί ήταν από αυτούς τους λίγους και το γεγονός αυτό τους βοηθούσε να μελετούν και να αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα την οποία μετά παρουσίαζαν στο λαϊκό κοινό με τους αυτοσχεδιασμούς τους. Η υπόθεση του κάθε έργου στηριζόταν στον ομαδικό αυτοσχεδιασμό, ενώ οι χαρακτήρες και ο τρόπος που κινούνταν πάνω στη σκηνή ήταν στιλιζαρισμένος.

Η απλότητα της υπόθεσης, οι στιλιζαρισμένοι χαρακτήρες που αντανakλούν τους βασικούς χαρακτήρες της τότε κοινωνίας καθώς και η χρήση της μάσκας βοηθούσαν να περάσουν τα νοήματα στο πλατύ κοινό.

Ο Arlecchino είναι το πιο διασκεδαστικό πρόσωπο και γι αυτό μπορεί να μεταδώσει πιο εύκολα την αλήθεια που εκφράζει το έργο.

Υπήρξαν κάποιοι ηθοποιοί τόσο ένθερμοι στην έκφραση των ιδεών τους, που δυσαρέστησαν την άρχουσα τάξη, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους.

Κάποιοι κωμικοί ασχολήθηκαν με το να καταγράψουν τις εμπειρίες και τα σενάρια των έργων τους και έτσι προέκυψαν τα πρώτα θεωρητικά βιβλία για την Comedia.

Αρκετοί θίασοι επισκέπτονταν αυλές ευγενών σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, όπως Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία κλπ, όπου τύγχαναν καλής υποδοχής και, κάποιες φορές, πλούτιζαν. Με αυτό τον πλούτο, όμως, επήλθε και ο εκφυλισμός της κωμωδίας, μια που τα σενάρια έχασαν τον σατιρικό τους χαρακτήρα και έγιναν πολύ ανόητα.

Έτσι, μετά τον 18^ο αιώνα πεθαίνει η Commedia. Η αναβίωση έρχεται με τον Goldoni που κρατάει μεν τις μάσκες, αλλά εμπλουτίζει και δίνει νέες διαστάσεις στους βασικούς χαρακτήρες και γράφει το σενάριο χωρίς τη διαδικασία του ομαδικού αυτοσχεδιασμού.

Περιγραφή χαρακτήρων

Arlecchino: Έξυπνος, πονηρός, σε εγρήγορση, με γατίσιες κινήσεις, υπερκινητικός, με ψιλή φωνή, απατεωνίσκος που καμιά φορά κάνει βλακείες. Συχνά έρχεται σε δύσκολη θέση. Φορά πολύχρωμα ρούχα και γατίσια μάσκα.

Balanzone: Γιατρός. Θέλει να δείχνει κουλτουριάρης. Γιατρός της συμφοράς. Κρατάει βιβλίο με λατινικά για να επιδειχθεί. Δεν τα καταλαβαίνει. Βάζει λατινικά στις κουβέντες του. Καλόκαρδος χαρακτήρας. Φορά μικρή μάσκα. Έχει μύτη σαν πατάτα. Είναι χονδρός, ψηλός, με μεγάλο καπέλο και μανδύα, που τον στριφογυρίζει. Η κίνηση δίνεται από την κοιλιά του. Πολύ βαριά φωνή.

Pantalone: Pater familias. Τσιγκούνης. Παλιά παρουσιαζόταν σα γυναικάς. Η μάσκα του είναι σαν μεγάλο, κουρασμένο, σοφό, βαρύ πουλί. Φοράει καπέλο σα σκουφί, κόκκινη παντελόνα, μαύρη μπλούζα, μεγάλο πορτοφόλι. Έμπορος. Έχει βαριά φωνή και όταν ταραάζεται, τραυλίζει. Προχωρά με τα χέρια πίσω. Κάνει μικρές κινήσεις.

Brighella: Υπηρέτης, χαζούλης, αφηρημένος. Το μόνο που κάνει καλά είναι να σερβίρει. Μεταφέρει μηνύματα, και χρησιμοποιείται σκηνικά για να συνδέει τις υποθέσεις. Ήρεμη κίνηση, μετρημένη. Λίγο καμπουριαστός, λίγο μαζεμένος. Μεσαία φωνή. Ρυθμός σταθερός. Άσπρο παντελόνι και πουκάμισο με πράσινες ρίγες, καπέλο σαν μάγειρα, πετσέτα στο χέρι. Πλατιά μάσκα με ρυτίδες.

Εκτός από αυτούς τους 4 χαρακτήρες που είναι οι βασικοί, που εμφανίζονται σε όλα τα έργα και πάντα φορούν μάσκα, υπάρχουν και κάποιοι δευτερεύοντες, μεταξύ τους και κάποιες γυναίκες, που

εμφανίζονται σε ορισμένα μόνο έργα χωρίς να φορούν μάσκα και παίρνουν μέρος κυρίως σε ερωτικές σκηνές.

Πρώτη γνωριμία με τις μάσκες

Το πρώτο πράγμα που μας παρουσίασε ο Μάριο ήταν οι μάσκες, μια που και οι 4 βασικοί ρόλοι στην Commedia παρουσιάζονται στη σκηνή πάντα με μάσκες. Οι μάσκες που μας έδειξε ήταν

γύψινες, βαμμένες με ημιδιάφανα υδατοχρώματα, δεν ήταν λουστραρισμένες αλλά είχαν αδρή επιφάνεια και μια όψη σαν να τις έχουν, όπως χαρακτηριστικά είπε ο Μάριο, ξεθάψει από τη γη. Όλες

είχαν έντονα χαρακτηριστικά, μεγάλες μύτες και φρύδια και οι περισσότερες κάλυπταν ολόκληρο το πρόσωπο. Αφού τις περιεργαστήκαμε και τις δοκιμάσαμε ο Μάριο μας έκανε μια επίδειξη.

Στάθηκε με την πλάτη στο κοινό, φόρεσε σιγά-σιγά τη μάσκα και ταυτόχρονα έπαιρνε τη θέση, «postura», δηλαδή πρόβαλε τα οπίσθια κάνοντας λόρδωση στη μέση, λύγισε τα γόνατα και γύρισε τις μύτες των ποδιών προς τα έξω, έτσι ώστε τα πέλματα να μην είναι παράλληλα. Η προετοιμασία του σώματος τελείωσε ταυτόχρονα με την τοποθέτηση της μάσκας. Κατόπιν πήρε μια δυο αναπνοές, συγκεντρώθηκε και στράφηκε σιγά-σιγά στο κοινό έχοντας πλήρως ενστερνιστεί το ρόλο του προσώπου που έδειχνε η μάσκα. Μας έπαιξε ένα μικρό αυτοσχεδιασμό και μετά ξαναγύρισε πλάτη στο κοινό και έβγαλε τη μάσκα, ενώ ταυτόχρονα έπαιρνε τη φυσική του στάση.

Ο Μάριο τόνισε τα εξής:

- Εξαιτίας των масκών οι κινήσεις του στόματος πρέπει να είναι μεγάλες, οι μύτες του προσώπου να συσπώνται έντονα ακόμα και στα σημεία που καλύπτονται από τη μάσκα και η φωνή να βγαίνει δυνατή.
- Όταν θέλω να δείξω ότι απευθύνομαι στον διπλανό μου ακολουθώ πάντα την εξής τακτική: πρώτα κοιτώ τον ηθοποιό στον οποίο απευθύνομαι, κατόπιν στρέφομαι προς το κοινό και μιλώ ή χειρονομώ και τέλος ξαναστρέφομαι στον ηθοποιό. Το κοινό καταλαβαίνει και αποδέχεται αυτή τη σύμβαση, η οποία, καθώς φαίνεται, βοηθά στην καλύτερη ακουστική.
- Οι ηθοποιοί στέκονται και κινούνται πάντα σε postura, δεν έρχονται ποτέ πολύ κοντά ο ένας στον άλλο ούτε αγγίζονται και κάνουν πάντα υπερβολικά τονισμένες και μεγάλες χειρονομίες.

Όλα τα παραπάνω επιβάλλονται από τη χρήση της μάσκας που καθώς είναι ογκώδης και με έντονη παρουσία, πρέπει να έχει γύρω της χώρο και η οποία δίνει το ύφος (μεγαλόσχημο και στιλιζαρισμένο) σε ό,τι συμβαίνει πάνω στη σκηνή. Για να αναδεικνύεται καλύτερα η μάσκα οι ηθοποιοί καλύπτουν το κεφάλι τους με ένα σκουφάκι μαύρου χρώματος.

Κατόπιν δοκιμάσαμε κάποιες ασκήσεις για τις εκφράσεις του προσώπου με την εξής σειρά:

- φρύδια ψηλά
- ρουθούνια ανοίγουν
- χείλη σουφρώνουν και προβάλλουν μπροστά
- στόμα ορθάνοιχτο

Επαναλάβαμε αυτή τη σειρά πολλές φορές.

Ο Μάριο μας έδειξε πώς προχωράμε στη σκηνή:

Προχωράμε τοποθετώντας το βάρος μας σαν σακί με πατάτες. Από τη μέση και κάτω πάντα βαριά στο έδαφος. Από τη μέση και πάνω μπορεί να είμαστε τραβηγμένοι ψηλά ή μακριά

στο πλάι ανάλογα με το ρόλο. Ποτέ οι φτέρνες δε σηκώνονται από το έδαφος. Δεν πρέπει να δοθεί η έννοια της αιώρησης αλλά του σταθερού βήματος.

Για τα προηγούμενα κάναμε τις εξής ασκήσεις:

1. Φορώντας μάσκα περπατάμε μπροστά 4 βήματα με το κεφάλι δεξιά στο πρώτο βήμα, στο κέντρο στο δεύτερο, αριστερά στο τρίτο, και πάλι στο κέντρο στο τέταρτο βήμα.
2. Το ίδιο προς τα πίσω
3. Τις ίδιες κινήσεις μπρος και πίσω προσθέτοντας μια δική μας κίνηση στα χέρια και λέγοντας Ααααα, με πολύ ανοιχτό στόμα.

Το τελευταίο που κάναμε εκείνη την ημέρα, ήταν ένας αυτοσχεδιασμός:

Η προηγούμενη άσκηση 1. και 2. με πρόσθετο ένα οποιοδήποτε στίχο ειπωμένο με δυνατή φωνή και συνοδευόμενο από μεγάλες κινήσεις.

Οι 4 εθελοντές είπαν από ένα στίχο του: «ήταν ένας γάιδαρος...»

Κατασκευή μάσκας

Όλη την επόμενη μέρα την αφιερώσαμε στην κατασκευή της μάσκας που θα φορούσαμε, η οποία θα ήταν φτιαγμένη πάνω στο πρόσωπό μας και διακοσμημένη με το δικό μας γούστο. Δε θα προσπαθούσαμε να κατασκευάσουμε έναν από τους 4 χαρακτήρες της Commedia, αλλά θα κάναμε μια

δική μας μάσκα, με την οποία θα μπορούσαμε να παίξουμε όλους τους ρόλους.

- Χρησιμοποιώντας το πρόσωπό μας σαν εκμαγείο στρώνουμε λουρίδες από γυψόγαζα που έχουμε προηγουμένως βρέξει και καλύπτουμε όλη την επιφάνεια του προσώπου μέχρι τη γραμμή του στόματος, αφήνοντας ακάλυπτα τα μάτια. Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία 3 φορές.
- Βγάζουμε προσεκτικά τη μάσκα από το πρόσωπο και, αφού στεγνώσει λίγο, διορθώνουμε τις άκρες και δίνουμε στο άνοιγμα των ματιών το σχήμα που θέλουμε.
- Αφού στεγνώσει η μάσκα κολλάμε τη μύτη και τα φρύδια που τα έχουμε κόψει σε αφρολέξ και τα καλύπτουμε με 3 στρώσεις από βρεγμένες γυψόγαζες.
- Τέλος βάφουμε τη μάσκα με νερομπογιές και, αν θέλουμε, την πασαλείβουμε ελαφριά με χρώμα.

Τις επόμενες μέρες ξεκινούσαμε με ζέσταμα και συνεχίζαμε με ασκήσεις συντονισμού των μελών και αυτοσχεδιασμού. Επίσης ακούσαμε μια διάλεξη για την ιστορία και το περιεχόμενο της Commedia.

Δουλέψαμε επίσης το κομμάτι που θα παρουσιάζαμε στην τελική παρουσίαση.

Ζέσταμα

A. Για τα πόδια

1. Λυγισμένα πόδια με τις μύτες προς τα έξω. Βγάζουμε το ένα μπροστά να πατάει σε φτέρνα, ενώ το άλλο μένει στη θέση του. Συνεχίζουμε εναλλάξ, όσο πιο ανάλαφρα μπορούμε.
2. στις μύτες και λυγίζουμε σιγά-σιγά τα γόνατα ως κάτω και επανερχόμαστε σιγά-σιγά επάνω.
3. Σε ουδέτερη στάση: προχωράμε σηκώνοντας μια τη δεξιά, μια την αριστερή μεριά (από τη μέση και κάτω) όλη μαζί κρατώντας το γόνατο τεντωμένο.

B. Για τα χέρια: (σε όρθια στάση)

1. Μπροστά τεντωμένα μπράτσα: ανοίγω, κλείνω τα δάχτυλα
2. Μπροστά τεντωμένα μπράτσα : κυκλάκια με παλάμη και δάχτυλα.
3. Τεντώνω μπροστά τα μπράτσα πρώτα με το δεξί και μετά με το αριστερό κάνω σαν να πιάνω κάτι και να το φέρνω προς το μέρος μου.
4. Κάνω με το κάθε χέρι εναλλάξ πρώτα την 2^η άσκηση και μετά την 3^η άσκηση.
5. Τινάγματα της παλάμης σε διάφορες θέσεις.

Γ. Για μέση και λεκάνη

1. Δεξιά, αριστερά, μπρος, πίσω με ελαφριά λυγισμένα γόνατα.
2. Κυκλάκια με τη λεκάνη.

Δ. Βήματα -postura

1. Βήματα χωρίς postura : Με τις μύτες των ποδιών στραμμένες προς τα έξω, τα γόνατα λυγισμένα και τις φτέρνες ψηλά προχωρώ μπρος, πίσω, δεξιά, αριστερά, με μπράτσα μπροστά και κλείνω, ανοίγω παλάμες.
2. Τα ίδια με την postura.
3. 4 βήματα (όπως προηγουμένως με τις φτέρνες ψηλά) στο πλάι δεξιά που σταυρώνουν
Πίσω, μπρος, πίσω, μπρος.
Γυρισμός αριστερά με όλο το πέλμα κάτω.
4. Με τον ίδιο βηματισμό κάνουμε
α. κύκλο (ο καθένας τον δικό του)
β. τρίγωνο χωρίς / με μεγάλη στροφή στην τελευταία πλευρά
γ. τραπέζιο
Όλα κατά τη φορά των δεικτών του ρολογιού.
5. Πλαϊνά βήματα όπως στην 3^η άσκηση εκφέροντας δυνατά ένα φωνήεν (α, ε, ο, ι, ου).
Χρησιμοποιούμε μια αναπνοή στο πήγαινε και μια στο έλα. Ο τόνος (όχι η ένταση) της φωνής μας σταδιακά ανεβαίνει στο πήγαινε και κατεβαίνει στο έλα.
6. Αυτοσχεδιαστική κίνηση ισορροπίας στο ένα πόδι: Με βάρος στο ένα πόδι που είναι με λυγισμένο γόνατο και το κορμί χαμηλά αλλά με ίσια πλάτη, κινούμε το άλλο πόδι που είναι στον αέρα, καθώς και τα μπράτσα και τα χέρια όσο πιο πολύ μπορούμε προς όλες τις δυνατές κατευθύνσεις.
7. Περπατάμε σε postura και στις μύτες κάνοντας 8 βήματα μπροστά και 8 προς τα πίσω.

Ασκήσεις συντονισμού

1. Βήματα μπροστά σε postura, με κεφάλι δεξιά- κέντρο- αριστερά- κέντρο, όπως την 1^η μέρα και χέρια σε διάφορες τυχαίες κατευθύνσεις να κάνουν όπως στο ζέσταμα B3.
2. Ακίνητοι σε όρθια στάση. Το ένα χέρι πάνω από το κεφάλι τεντωμένο με παλάμη μπροστά, το άλλο μπροστά στο πρόσωπο με παλάμη προς το πρόσωπο. Το 2^ο χέρι φέρνει γύρα το πρόσωπο ως το σβέρκο και μετά ανεβαίνει στη θέση του 1^{ου}, ενώ το 1^ο πέφτει βαρύ ως κάτω και μετά παίρνει τη θέση του 2^{ου}. Συνέχεια.
3. Όπως στην 1^η άσκηση συντονισμού αλλά τα μπράτσα τεντωμένα μόνο προς τα μπροστά και τα βήματα συγκεκριμένα: 2 μπρος, 2 πίσω.

Ασκήσεις αυτοσχεδιασμού

1. Είμαστε όλοι σε κύκλο και ο πρώτος κάνει μια κίνηση που επαναλαμβάνεται από όλους. Το ίδιο και οι υπόλοιποι μέχρι το 11^ο. Κάθε φορά επαναλαμβάνουμε όλη τη σειρά.
2. Εκτελούμε τη σειρά των κινήσεων με συνέχεια και ομαλότητα, σα χορογραφία.
3. Την εκτελούμε σε ζευγάρια προχωρώντας σε ευθεία (καρέλο) προς το κοινό και λέγοντας ένα κείμενο ή παιδικό τραγούδι, χωρίς να αντιστοιχούν τα λόγια στις κινήσεις.
4. Κρατάμε το κείμενο και προσπαθούμε να αυτοσχεδιάσουμε με κινήσεις που προσδίδουν νόημα στα λόγια αλλά χωρίς να γίνει περιγραφική παντομίμα.

Ασκήσεις συντονισμού και αυτοσχεδιασμού

1. Δουλεύουμε ανά ζεύγη ο ένας δίπλα στον άλλο σε απόσταση 1,5μ. Προχωράμε προσπαθώντας να συντονιστούμε, δηλ., να αρχίσουμε και να τελειώσουμε μαζί καθώς και να βρισκόμαστε πάντα στην ίδια ευθεία.
 - A. κουνώντας μόνο το κεφάλι σε κάθε βήμα δεξιά, κέντρο, αριστερά, κέντρο
 - B. προσθέτοντας και χέρια όπως στο ζέσταμα B3
 - Γ. προσθέτοντας και αυτοσχεδιαστικές, τυχαίες λέξεις που φαίνεται σαν ο ένας να απαντά στον άλλο
 - Δ. όλο σε postura
 - Ε. όλο σε postura και φορώντας μάσκα.
2. Δουλεύουμε ανά ζεύγη ο ένας απέναντι στον άλλο. Προχωράμε προς το κέντρο σε postura κάνοντας γκριμάτσες. Όταν έρθουμε φάτσα, γυρνάμε στο κοινό και προχωράμε κάνοντας διάλογο σε

αλαμπουρνέζικα. Μας δίνει ένα θέμα (π.χ. θυμωμένοι, ερωτευμένοι, διευθυντής και υπάλληλος, συνεργάτες κλπ)

3. Με ρόλους αρλεκίνου, μπαλαντσόνε κλπ αυτοσχεδιάζουμε σε ένα θέμα που μας δίνει ο Μάριο, προχωρώντας σε 2 παράλληλες γραμμές προς το κοινό (καρέλο).

Κινήσεις των 4 ρόλων

Χαρακτηριστικές κινήσεις ρόλων (όλοι σε postura):

Arlecchino: πηδηματάκια, πολύ ενεργητικότητα, κρατάει τα χέρια με τους αγκώνες ψηλά, έχει ψιλή φωνή και κάνει μεγάλες γκριμάτσες.

Balanzone: λόρδωση, βιβλίο στο δεξί, μεγαλοπρεπείς κινήσεις, πολύ μπάσα φωνή.

Pantalone: πολύ σκυμμένος μπροστά αλλά με ίσια πλάτη χωρίς καμπούρα, βαθιά φωνή, ελαφριά κίνηση κεφαλιού δεξιά και αριστερά, στόμα που ανοιγοκλείνει κάνοντας πα-πα-πα με φουσκωμένα μάγουλα.

Brighella: σε όρθια θέση, ελαφριά καμπούρα, στο δεξί πετσέτα με το χέρι σε ορθή γωνία και παλάμη τεντωμένη που βλέπει προς το στομάχι.

Αυτοσχεδιαστική δουλειά σε ομάδες

Χωριστήκαμε σε 3 ομάδες. Ο Μάριο μας έδωσε από ένα θέμα όπως αγάπη, μίσος, ζήλεια. Η κάθε ομάδα εξέλεξε έναν *carocomico* (δηλαδή επικεφαλής), ο οποίος είναι υπεύθυνος να καταγράφει τους αυτοσχεδιασμούς και γενικά να συντονίζει και να οργανώνει όλο το έργο.

Το πρώτο πράγμα που έπρεπε να κάνουμε ήταν να δημιουργήσουμε το «κανοβάτσο», δηλαδή τα σταθερά σημεία της πλοκής πάνω στα οποία θα υφαίναμε μετά όλο το έργο. Μας ζήτησε να έχουμε οπωσδήποτε 4 βασικά σημεία. Για να καταλάβουμε τι είναι το κανοβάτσο και πώς ο ηθοποιός αυτοσχεδιάζει τις σκηνές πάνω σε αυτό, μας έδωσε το εξής παράδειγμα κανοβάτσου:

Σημείο 1° Ένα τριαντάφυλλο στον κήπο.

Σημείο 2° Ένα τριαντάφυλλο στο βάζο.

Σημείο 3° Ένα τριαντάφυλλο μαραμένο.

Για να συνδέσει αυτά τα σημεία, αυτοσχεδίασε μπροστά μας ένα μικρό έργο.

Όταν τελειώσαμε με το καναβάτσο αποφασίσαμε από κοινού για τους ρόλους. Έπρεπε να υπάρχουν οπωσδήποτε οι 4 βασικοί ρόλοι, αλλά μπορούσαμε να προσθέσουμε και όποιους άλλους θέλαμε.

Στη συνέχεια αρχίσαμε να αυτοσχεδιάζουμε τις σκηνές τη μια μετά την άλλη φορώντας πάντα τις μάσκες. Ο *carocomico* κατέγραφε όχι μόνο τα λόγια αλλά και τη σειρά των κινήσεων και τη θέση του κάθε κωμικού στη σκηνή, δημιουργώντας σχεδιαγράμματα.

Το επόμενο στάδιο ήταν να συζητήσουμε, με την καθοδήγηση του *caro comico* ποια στοιχεία από αυτά που προέκυψαν από τους αυτοσχεδιασμούς θα κρατούσαμε και ποια θα απορρίπταμε. Αυτά που αποφασίζαμε να κρατήσουμε καταγράφονταν αναλυτικά από τον *caro comico*.

Ο Μάριο μας έδειξε πώς οι ηθοποιοί που είναι εκτός σκηνής βοηθούν κάνοντας ήχους, ή τραγουδώντας για να εμπλουτίσουν το έργο.

Την προηγούμενη της παράστασης παρουσιάσαμε το μισοτελειωμένο έργο μας στον Μάριο και στις υπόλοιπες ομάδες. Ο Μάριο μας υπενθύμισε ότι πρέπει να αποφεύγουμε τις συμβατικές κινήσεις και το συμβατικό τρόπο ομιλίας και μας βοήθησε με υποδείξεις για τη σκηνική οικονομία:

Μπορούν δύο πράγματα να διαδραματίζονται ταυτόχρονα στη σκηνή, αλλά πάντα το ένα θα είναι το κύριο και το άλλο θα διαδραματίζεται στο περιθώριο. Θα ακούγονται ήχοι κυρίως από το πρώτο. Αν θέλουμε να μετατοπιστεί η εστίαση από το ένα μέρος της σκηνής στο άλλο, θα σβήσουμε σταδιακά την ένταση της φωνής από το πρώτο και θα την αυξήσουμε στο δεύτερο.

Θυμόμαστε να μη γυρνάμε πλάτη στο κοινό, να μη καλύπτουμε με τις κινήσεις μας τις κινήσεις του άλλου, να μην πλησιάζουμε πολύ ο ένας τον άλλο. Με άλλα λόγια να υπάρχει πάντα γύρω μας χώρος και οι κινήσεις μας να είναι μεγάλες και στιλιζαρισμένες.

Η φωνή πρέπει να έχει πάντα ένταση και οι 4 βασικοί χαρακτήρες να μιλούν όπως έχω

περιγράψει παραπάνω.

Η παρουσίαση

Την επόμενη μέρα ο Μάριο μας έδωσε οδηγίες για την παρουσίαση.

- Πριν ξεκινήσει η παράσταση στεκόμαστε σε δύο σειρές δεξιά και αριστερά από τη σκηνή χωρίς να φοράμε τις μάσκες, σε απόλυτη ηρεμία.
- Πρώτοι μπαίνουν στη σκηνή αυτοί που θα τοποθετήσουν τα σκηνικά. Οι υπόλοιποι μπορούν να φτιάξουν την κατάλληλη ατμόσφαιρα με κάποιους ήχους ή ένα τραγούδι.
- Φοράμε τη μάσκα ακριβώς πριν μπούμε στη σκηνή.
- Όταν τελειώσει ο ρόλος μας στεκόμαστε πάλι στις σειρές δεξιά ή αριστερά αμίλητοι, ανέκφραστοι με τις μάσκες βγαλμένες.

- Στο τέλος του έργου οι ηθοποιοί που είναι πάνω στη σκηνή πετρώνουν στη θέση τους και αυτοί που είναι εκτός μπαίνουν και καταλαμβάνουν τα κενά σημεία της σκηνής φορώντας τις μάσκες τους.
- Όλοι μαζί συντονισμένα βγάζουν με αργές κινήσεις τις μάσκες τους και τις κρατάν στο δεξί χέρι μπροστά τους.
- Υποκλίνονται όλοι μαζί τρεις φορές. Η πρώτη για τον ηθοποιό (υπόκλιση του κεφαλιού), η δεύτερη για τη μάσκα (κουνάμε μόνο τη μάσκα) και οι τρίτη και των δύο μαζί.

Ένα σενάριο με θέμα την αγάπη

Σε μία από τις ομάδες το θέμα ήταν η αγάπη και ήμασταν 8 άτομα. Ο *carosomico* της ομάδας είχε τη φαινή ιδέα να δημιουργήσουμε το «κανοβάτσο», με βάση μια παιδική ιστορία του Μαξ Βέλθους που λέγεται «Ο ερωτευμένος βάτραχος», όπου ένας βάτραχος είναι ερωτευμένος με μια λευκή πάπια αλλά δεν ξέρει τι να κάνει και συμβουλευεται τα άλλα ζώα.

Καταλήξαμε σε 5 σκηνές:

- 1/ Ο βάτραχος είναι ευτυχισμένος αλλά και ανήσυχος
- 2/ Ο βάτραχος συμβουλευεται το γουρούνι
- 3/ Ο βάτραχος ανακαλύπτει ότι είναι ερωτευμένος
- 4/ Ο βάτραχος προσπαθεί να εντυπωσιάσει την αγαπημένη του
- 5/ Οι ερωτευμένοι εξομολογούνται τον έρωτά τους

Μετά αποφασίσαμε από κοινού για τους ρόλους που ήταν οι εξής:

Βάτραχος – Arlecchino	Βάτραχος Εργοδηγός- Capitano
Γουρούνι – Balanzone	Λευκή Πάπια – Colombina
Κουκουβάγια – Pantalone	Φλαμίνγκο-
Σκύλος – Brighella	Μικρή πάπια-

Ανάλυση σκηνών και χαρακτήρων

1^η σκηνή : Διαλέξαμε ως πρωταγωνιστή του έργου το Βάτραχο. Είναι ανήσυχος και ταραγμένος, έχει μεταπτώσεις, κινείται συνεχώς πάνω στη σκηνή, μια ζεσταίνεται και μια κρυώνει. Γι αυτό του δώσαμε το χαρακτήρα του **Arlecchino**, που είναι ρόλος με πολλή ενεργητικότητα. Δεν ξέρει τι του συμβαίνει. Η καρδιά του κάνει τάκα τούκα τάκα τούκα....

2^η σκηνή : Στη σκηνή μπαίνει το Γουρούνι με μεγάλη κοιλιά και ένα βιβλίο. Είναι ο ρόλος του ψευτογιατρού– **Balanzone** που επιδεικνύει τις γνώσεις του και αναλαμβάνει να κάνει διάγνωση της ‘αρρώστιας’ του βάτραχου. Είναι η σπλήνα; Όχι είναι *influenza* και το φάρμακο είναι ένα κλύσμα το πρωί και ένα το βράδυ.

3^η σκηνή: α/ Ο Βάτραχος μαζεύει μύγες- αυτή είναι η δουλειά του-μα όταν περνάει από εκεί η Λευκή Πάπια, η ωραία **Colombina**, (που στην δική μας ομάδα ήταν Πάπιος, με μούσι και γένια) η καρδιά του αρχίζει πάλι να κάνει *τάκα τούκα τάκα τούκα...* Εκείνη τη στιγμή όμως μπαίνει και ο ανταγωνιστής του Βάτραχου το Φλαμίνγκο, που φλερτάρει την Πάπια και φεύγει μαζί της *κάνοντας φρ φρ φρ φρ φρ φρ φρ με τα πολύχρωμα φτερά του*, β/ Μπαίνει στη σκηνή η Κουκουβάγια, που δεν μπορεί να είναι παρά ένας σοφός **Pantalone** που με την πείρα του αναγνωρίζει αμέσως τα σημάδια του έρωτα στην αρρώστια του Βάτραχου. *Έχεις καρδιοχτύπια; Είναι γκόμενα! Καημένε βάτραχε, ερωτευμένος είσαι. Περαιστικά!* γ/ Καθώς ο Βάτραχος χορεύει πανευτυχής φωνάζοντας ότι είναι ερωτευμένος, μπαίνει ο Επιστάτης, ένας

Capitano πολύ αποφασιστικός και δυναμικός που δεν τα σηκώνει όλα αυτά και του λέει: *Ερωτευμένος; Μα η πάπια είναι λευκή κι εσύ είσαι πράσινος! Απολύεσαι!*

4^η σκηνή: Μια Μικρή κουνιστή Πάπια μπαίνει τραγουδώντας *«Εγώ είμαι η νέα γυναίκα ...»* Από πίσω της ακολουθεί η Λευκή Πάπια (Πάπιος) που γκαρίζει με βραχνή φωνή κρατώντας ένα βιβλίο και ταυτόχρονα μιμείται άγαρμπα όλες τις κινήσεις της Μικρής Πάπιας, που στολίζεται, χτενίζεται, ξυρίζεται...και λούζεται βουτώντας στο ποτάμι. Μετά μπαίνει μέσα ο Σκύλος, ο υπηρέτης, ένας **Brighella** κουρασμένος από τις πολλές δουλειές που του έχει αναθέσει ο Βάτραχος, μια από τις οποίες είναι να τον ταΐζει μύγες. Δίνει ένα λουλουδικό στη Λευκή Πάπια εκ μέρους του Βάτραχου. Τότε ακούγεται ένα μπαμ. Είναι ο Βάτραχος που γκρεμοτσακίστηκε την ώρα που προπονούσαν για να πετύχει το πιο δύσκολο άλμα και να εντυπωσιάσει την αγαπημένη του.

5^η σκηνή: Ο Βάτραχος μπαίνει μέσα κουτσαίνοντας. Η λευκή Πάπια ταραάζεται και τον επιπλήττει γλυκά :

Μ' αυτά που κάνεις θα μ' αφήσεις χήρα πριν την ώρα μου. Κι εγώ που σ' αγαπώ... Κι εγώ σ' αγαπώ, λέει ο Βάτραχος. *«Είμαι ερωτευμένος με τα μάτια σου...»* τραγουδάνε και το έργο τελειώνει.

Επίλογος

Στο εργαστήριο αυτό ζήσαμε εμπειρίες πολύ διαφορετικές από αυτές του συμβατικού θεάτρου. Ακολουθήσαμε πιστά τη διαδικασία παραγωγής, εκτέλεσης και παρουσίασης μιας κωμωδίας, όπως γίνονταν παραδοσιακά από ένα λαϊκό θέατρο. Χρησιμοποιήσαμε τον αυτοσχεδιασμό, μέσα στα πλαίσια όμως, παγιωμένων χαρακτήρων και με αυστηρούς κανόνες στην έκφραση και στη σκηνική παρουσία. Ακόμα περισσότερο, ήταν μια συλλογική δημιουργία σε όλα της τα στάδια. Και, ίσως πιο σημαντικό από όλα, μάθαμε να φτιάχνουμε και να χρησιμοποιούμε μάσκες με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Κατά κοινή ομολογία, η *commedia dell' arte* είναι ένα πολύ δύσκολο είδος. Παρ' όλα αυτά, όσοι συμμετείχαν στο συγκεκριμένο εργαστήριο κατάφεραν να προσεγγίσουν ικανοποιητικά την τεχνική και να την αποδώσουν όσο το δυνατόν καλύτερα. Η ανταπόκριση όλων όσοι είδαν την παρουσίαση αυτό μας άφησε να καταλάβουμε.

